

A JOGOS ÉRDEK MINT ADATKEZELÉSI JOGALAP SZABÁLYOZÁSÁNAK ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA VONATKOZÓ ESETJOGÁNAK AZ ÁTTEKINTÉSE A JOGSZERŰ ÉRDEKEK FOGALMÁRA TEKINTETTEL

ESZTERVÁRI ADRIENN*^{ID}

* PhD hallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. Adatvédelmi tisztviselő, Magyar Telekom Nyrt. E-mail: esztervari.adrienn@telekom.hu

Absztrakt

Jelen tanulmány a jogos érdek, a rendeleti szabályozását illetően leginkább rugalmasan értelmezhető jogalap kialakulásának áttekintésén túl az általános adatvédelmi rendelet szabályainak, a 29. cikk szerinti munkacsoport véleményének, az Európai Unió Bírósága gyakorlatának, és az Európai Adatvédelmi Testület a napokban nyilvános konzultációra bocsátott iránymutatásának áttekintésével igyekszik megalapozni azt az álláspontot, hogy a jogszerűnek tekintendő adatkezelői érdekek körét indokolt minél tágabban értelmezni. Ez a megközelítés mind az adatkezelésért felelős és elszámoltatható adatkezelő fogalmára és kötelezettségeire, de főképp az életviszonyok dinamikus változására tekintettel megfontolandó. A jogos érdekre való túlzó és megalapozatlan hivatkozást és egyben az érintettek személyes adatainak, személyhez fűződő jogainak és érdekeinek védelmét az érdekmérlegelés körültekintő elvégzése biztosítja, amelyre a Bíróság döntései és a Testület iránymutatása nyújt követendő szempontrendszert.

Kulcsszavak

adatvédelem, jogalapok, jogos érdek, érdekmérlegelés, Európai Adatvédelmi Testület, Európai Unió Bírósága

Abstract

This study seeks to establish the position that the scope of data controllers' lawful interests should be interpreted as broadly as possible by reviewing the development of legitimate interest, the legal basis that can be interpreted as the most flexibly regulated, the rules of the General Data Protection Regulation, the opinion of the Article 29 Working Party, the practice of the Court of Justice of the European Union and the guidelines of the European Data Protection Board

launched for public consultation recently. This approach should be considered both in view of the concept and obligations of the controller responsible and accountable for data processing and especially in view of the dynamic change of contexts of data processing. Excessive and unfounded reference to legitimate interest can be prevented and at the same time protection of personal data, rights and interests of data subjects can be ensured by carefully balancing interests, for which the rulings of the CJEU and the guidance of EDPB provide criteria to be followed.

Keywords

data protection, legal bases, legitimate interest, balancing exercise, European Data Protection Board, Court of Justice of the European Union

1. Bevezetés: a jogos érdek jogalap ellentmondásossága és a hatósági gyakorlat egységesítésének szükséglete

Az általános adatvédelmi rendelet (a továbbiakban: GDPR)¹ egységesítette az Európai Unióban a személyes adatok kezelésének jogszerűségéhez elengedhetetlenül meghatározandó jogalapok eseteit. A hat lehetséges jogalap közül, amelyek egyikére az adatkezelőnek építenie kell a személyes adatok kezelését, talán a jogos érdek veti fel a legtöbb elméleti és gyakorlati kérdést. A felmerülő kérdések közül jelen tanulmány keretei között a jogos érdek fogalmának, az érdekek jogosságának, jogszerű természetének a kritériumait igyekszem körbejárni.

A jogos érdeken alapuló adatkezelés megítélése mind az egyes tagállamok hatósági gyakorlatát, mind a szakemberek és az adatkezelők megközelítését vizsgálva meglehetősen ellentmondásos, a *jolly joker* jogalaptól (Pók, 2018) az *ultima ratio* jogalapig terjed.

A 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport (a továbbiakban: munkacsoport)² a történeti és kulturális sokféleségben, valamint a 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: adatvédelmi irányelv)³ rugalmas értelmezésnek teret adó nyelvezetében látta a különböző megközelítések okát. Míg néhány tagállam a jogos érdek jogalapját a legkevésbé preferált jogalapként kezelte, amelynek célja a hiányosságok pótlása néhány ritka esetben, addig más tagállamok csak a hat lehetőség egyikéként tekintettek erre a jogalapra, amely nem fontosabb vagy kevésbé fontos a többi lehetőségénél, és amely a szükséges feltételek teljesülése esetén számos helyzetre alkalmazható (Munkacsoport, 2014, 11).

Míg egyes szakértők a GDPR alkalmazandóvá válásától a jogos érdeken alapuló adatkezelés térnyerését, és a hozzájáruláson alapuló adatkezelés visszaszorulását várták (Pók, 2018), addig más megközelítések szerint, az érdekmérlegelés jogalapja – amely egyértelműen nélkülözi az érintett beleegyezését vagy jogszabályi előírást – valójában másodlagos, és akkor alkalmaz-

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.

² A 95/46/EK irányelv 29. cikke alapján létrehozott munkacsoport, amely 2018. május 25-ig (azaz az általános adatvédelmi rendelet – GDPR – alkalmazandóvá válásáig) foglalkozott a magánélet és a személyes adatok védelmével kapcsolatos kérdésekkel. A GDPR bevezetésével az Európai Adatvédelmi Testület váltotta fel.

³ Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról.

ható, ha a másik öt jogalap nem illeszkedik a konkrét adatkezelésre (Osztopáni, 2018, 130), a többi jogalap alkalmazhatóságának hiányában kvázi szubszidiárius jogalap (Kollár, 2021, 28), diszkrecionális elemekre nagymértékben támaszkodó jogalap, amelyre kivételként hivatkozhatnak az adatkezelők (Determann, 2020, 119).

A gyakorlatban megfigyelhető, hogy az üzleti szféra adatkezelői közül sokan kedvelik a jogos érdek jogalapját, és annak flexibilitása miatt előnyben részesítik más jogalapokhoz képest (Hermes, 2020), kötetlen használhatósága, a pozitív végeredménnyel záródó érdekmérlegelési teszt birtokában folytatható adatkezelés nyújtotta mozgástér miatt indokolt választás, ha az adat kezelésére feltétlenül szükség van (Kollár, 2021, 28). Ugyanakkor indokolt lehet egyfajta távolságtartást is feltételezni e jogalap alkalmazásával járó érdekmérlegelési és dokumentálási munkateher, magasabb bírsággokockázat (Kollár, 2021, 30), és alkalmazásának lehetséges eseteit, a megfelelő alátámasztását érintő kérdések miatt. Így az is megfigyelhető, hogy a jogos érdeket látszólagos bonyolultsága és szubjektivitása miatt értelmezhetetlen és túl tág fogalomnak ítélik az adatkezelők, és helyette a legtöbb adatkezeléshez görcsösen próbálják begyűjteni az érintettek hozzájárulását (Boros, 2021, 8).

A munkacsoport az adatkezelő jogszerű érdekeinek fogalmáról alkotott véleményében kiegyensúlyozott álláspontot képviselt azzal, hogy egyrészt utalt rá, hogy az adatvédelmi irányelv szövegében nincs arra utalás, hogy a jogos érdeket kizárólag kivételes esetekben lehetne alkalmazni, vagy, hogy a hat jogalap meghatározott sorrendje jogilag bármiféle jelentőséggel bírna, másrészt hangsúlyozta, hogy a jogos érdek fontos, hasznos, bizonyos területeken és körülmények között kifejezetten jelentős jogalap. A munkacsoport álláspontja szerint, megfelelő körülmények és biztosítékok mellett a jogos érdek alkalmazása segíthet megelőzni a más jogalapokra való túlzott hivatkozást, és nem tekinthető sem utolsó, tartalékos lehetőségnek, ha egyéb jogalapok már nem alkalmazhatók, de nem lehet automatikusan, indokolatlanul választani sem, mert látszólag a többi jogalaphoz képest nagyobb rugalmasságot enged az adatkezelőknek (Munkacsoport, 2014, 3, 9, 11).

A munkacsoport véleménye kibocsátásának elsődleges okaként hivatkozott arra, hogy bár a tagállamok jelentős része az adatvédelmi irányelv átültetése során hasonló szóhasználatot követett, ugyanakkor a jogos érdek jogalapját az elvek rugalmassága miatt eltérően értelmezik, így tagállamonként különbözik a jogos érdek jogalapjának alkalmazási módja. Másrészt véleményével a jogos érdek jogalap jogszerű alkalmazása kereteit, megfelelő gyakorlatát kívánta praktikus oldalról, példákkal illusztrálva meghatározni a munkacsoport, mert több tagállamban jelentkező problémának látta, hogy a jogos érdekre hivatkozás lényegében egy kiskapuként szolgál, amely által jogszerűvé lehet tenni minden olyan adatkezelést, amely nem illik egyetlen másik jogalaphoz sem (Munkacsoport, 2014, 5). A munkacsoport véleménye, amely a GDPR alkalmazandóvá válása előtt négy évvel született, még az adatvédelmi irányelv szabályaira épített, amely körülmény önmagában indokolta a vélemény felülvizsgálatát, új iránymutatás kidolgozását. Bár a 29. cikk szerinti munkacsoportot felváltó Európai Adatvédelmi Testület (a továbbiakban: EDPB vagy Testület) már az első, 2019/2020-as munkarendjében (EDPB, 2019, 2) jelezte, hogy a következő két évben sort kerít a munkacsoport jogos érdekről szóló véleményének felülvizsgálata, az új iránymutatás csak több mint öt évvel később, idén októberben látott napvilágot azzal, hogy az EDPB 2024. október 9-én nyilvános konzultációra bocsátotta (EDPB, 2024a).

Az EDPB hatósági gyakorlat egységesítését szolgáló állásfoglalásának hiánya különösen élesen mutatkozott meg, amikor az Európai Bizottság 2020. márciusában felszólította a holland adatvédelmi hatóságot, hogy vizsgálja felül a jogos érdeken alapuló adatkezelésről kialakított megszorító értelmezését (Európai Bizottság, 2020). A bizottság úgy vélekedett, hogy a holland hatósági álláspont amellet, hogy a vállalkozások üzleti tevékenységét indokolatlanul korlátoz-

za, GDPR-ral, az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatával, továbbá a 29. cikk szerinti munkacsoport, illetve annak a feladatait átvevő EDPB addigi értelmezésével is ellentétes. A holland hatóság – a Bizottság felhívása ellenére – kitartott véleménye mellett, hogy a pusztán kereskedelmi érdekeket szolgáló, profitmaximalizálást célzó üzleti tevékenységekkel összefüggő adatkezelések, a munkavállalók viselkedésének megfigyelése vagy az ügyfelek és lehetséges ügyfelek vásárlási szokásainak megfigyelése, nyomon követése nem végezhető az adatkezelő jogos érdekére hivatkozással (Bodewits & van Dam, 2022). A holland adatvédelmi hatóság ezt kiegészítendő meghatározta azon adatkezelési célok körét, ahol a jogos érdek szóba jöhet, többek közt a tulajdont közvetlenül fenyegető veszély elleni védelmet, a számítógépes rendszer védelmét, jogi igények érvényesítését, csalásmegelőzést, meglévő ügyfelek hasonló termékekről és szolgáltatásokról való tájékoztatást (Kagan, 2019).

A munkacsoport szerint a jogos érdek létfontosságú jogalap, és nélkülözhetetlen, hogy szabályozása „megfelelően rugalmas maradjon, és hogy tükrözze mind az adatkezelő, mind az érintett nézőpontját, és a vonatkozó kontextusok dinamikus jellegét” (EDPB, 2024a, 56).

Ezért félrevezetőnek vagy szükségtelenül szigorúnak feltételezte azt a gyakorlatot, amely azokat a helyzeteket igyekszik listázni, amelyekben az adatkezelő érdeke de facto jogszerűnek tekintendő, vagy ahol az adatkezelő (vagy harmadik fél) jogszerű érdekei főszabályként magasabb rendűek az érintett alapvető jogainál vagy fordítva. A munkacsoport erre tekintettel a Testület további iránymutatásának szánt fontos szerepet a jogos érdekre vonatkozó nyitott rendelkezések következtelen tagállami alkalmazásának megelőzésében, illetve a jogbiztonság megteremtésében (EDPB, 2024a, 13). E régóta várt iránymutatás előtt most, a munkacsoport véleményét tíz, a GDPR alkalmazandóvá válását hat évvel követve felgördült a függöny.

Jelen tanulmány a jogos érdek jogalap kialakulásának áttekintésén túl a GDPR rendelkezéseinek, a munkacsoport véleményének, az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB vagy Bíróság) gyakorlatának, végül a EDPB a napokban nyilvános konzultációra bocsátott iránymutatásának áttekintésével igyekszik megalapozni azt az álláspontot, hogy a felelős és elszámoltatható adatkezelő fogalmára és kötelezettségeire, de főképp az életviszonyok dinamikus változására tekintettel megkérdőjelezhető annak a megközelítésnek a helyessége, amely a jogszerűnek, illetve nem jogszerűnek tekintendő jogos érdekek eseteinek körét igyekezne felsorolni, számba venni.

2. A hatodik jogalap kialakulása

A GDPR amellet, hogy egy jóval részletesebb, valamint a tagállamokban azonos tartalommal és közvetlenül alkalmazandó adatvédelmi szabályrendszert alkotott, osztja az adatvédelmi irányelv fő célkitűzéseit és alapelveit (de Miguel Asensio, 2020, 457), és nem újította meg a jogalapok katalógusát, azt már az adatvédelmi irányelv bevezette a törvényesség (jogszerűség) kritériumait meghatározva. Az irányelv 7. cikkének f) pontja már tartalmazta a jogos érdeken alapuló adatkezelést azzal a különbséggel, hogy vagylagosan nem a harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséről, hanem „az adatokat megkapó harmadik fél, vagy felek” jogszerű érdekének érvényesítéséről rendelkezett.

Ezzel szemben az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) korábbi, az Európai Unió adatvédelmi reformjával összefüggő módosításáig hatályos, 5. § (1) bekezdése a személyes adatok kezelését az

érintett hozzájárulásához vagy törvény, illetve helyi önkormányzat rendelet előírásához kötötte.⁴ A jogalapok az adatvédelmi irányelvhez képest szigorúbb, duális felfogása az információs önrendelkezési jog alkotmányos doktrínájából következett,⁵ és egészen a GDPR bevezetéséig tartotta magát (Jóri, 2018, 161). Érdekes, hogy ez a dualista megközelítés jóval az adatvédelmi irányelv hatálybalépését követően az Európai Unió Alapjogi Chartájában is megjelenik, a Charta 8. cikk (2) bekezdése ugyanis kimondja, hogy személyes adatokat „az érintett személy hozzájárulása alapján vagy valamilyen más, a törvényben rögzített jogszerű okból lehet kezelni”.

Az adatvédelmi irányelvben felsorolt egyéb jogalapokat a magyar jogalkotó nem, illetve nem azonos tartalommal ültette át a tagállami jogba. Az Infotv. 6. § (1) bekezdése ugyan bevezette az un. „másodlagos” jogalapokat, így a jogos érdeken alapuló adatkezelés fogalmát a magyar jogba, de az adatvédelmi irányelvtől eltérően a jogos érdeken alapuló adatkezelés alkalmazhatóságát leszűkítette arra az esetre, ha az érintett hozzájárulásának beszerzése lehetetlen vagy aránytalan költséggel jár,⁶ illetve a további adatkezelésre, ha a személyes adat felvételére egyébként az érintett hozzájárulásával került sor.⁷ Ugyanakkor a jogos érdek alkalmazhatósághoz elegendőnek találta, ha az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítése a személyes adatok védelméhez fűződő jog korlátozásával arányban áll, nem várta, hogy az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdeke megelőzze az érintett érdekeit az alapvető jogait.

Ez a helyzet egyrészt azzal járt, hogy az adatkezelők olyan helyzetekben is a hozzájáruláson alapuló adatkezelést alkalmazták, amikor annak feltételei nem voltak teljes mértékben adottak (Jóri, 2018, 160), másrészt a felügyeleti hatóság feladatává tette, hogy az adatvédelmi irányelv és a hazai adatvédelmi jog közötti ellentmondást feloldja, amikor az életviszonyok változása, technika fejlődése azt indokoltta tette.

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (a továbbiakban: NAIH) gyakorlata – az Infotv. a jogos érdeken alapuló adatkezelés korlátozott alkalmazhatóságára vonatkozó szabályozását meghaladva – megteremtette az adatkezelők számára annak a lehetőségét, hogy az adatvédelmi irányelv nagyobb mozgásteret engedő szabályainak megfelelően és közvetlenül hivatkozzanak a jogos érdek jogalapra. A Google Street View szolgáltatással kapcsolatos 2012-es állásfoglalásában – az EUB gyakorlatára hivatkozva – a NAIH kimondta, hogy az Adatvédelmi Irányelv 7. cikk f) pontjának közvetlen hatálya van.⁸ Ezt az állásfoglalását ismételte meg a NAIH a munkahelyen alkalmazott elektronikus megfigyelőrendszer alapvető követelményeiről szóló ajánlásában, továbbá kifejtette, hogy a munkáltatói ellenőrzéshez kapcsolódó adatkezelésnek összhangban kell lennie az adatvédelmi irányelv 7. cikk f) pontjával.⁹ Egy későbbi, üzletág-átruházással kapcsolatos döntésében a közvetlen hatály mellett már azt a kritikát is megfogalmazta a hatóság, hogy a jogalkotó az Infotv. 6. § (1) bekezdésében nem az adatvédelmi irányelvnek és az EUB előzetes döntéshozatali eljárás során hozott döntésének megfelelően ültette át az Irányelv 7. cikk f) pontját.¹⁰

⁴ Az Infotv. 2018. július 25-ig hatályos 5. § (1) bekezdése szerint: „Személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli (a továbbiakban: kötelező adatkezelés).”

⁵ A 15/1991. (IV. 13.) AB határozat szerint: „személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában csakis az érintett beleegyezésével szabad; [...] kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is.”

⁶ Ld. az Infotv. 2018. július 25-ig hatályos 6. § (1) bekezdését.

⁷ Ld. az Infotv. 2018. július 25-ig hatályos 6. § (5) bekezdését.

⁸ NAIH-5711-16/2012/B. sz. állásfoglalás, 1.

⁹ NAIH-4001-6/2012/V. sz. ajánlás, 4.

¹⁰ NAIH/2015/515/3/H. sz. határozat, 17.

A GDPR 2018. május 25-étől közvetlenül alkalmazandó 6. cikk (1) bekezdésének f) pontja így nem annyira mérföldkő a magyar adatvédelemben, hanem a jogalapok jogharmonizációs és az azt követő jogegységesítési folyamatának záró akkordja.

3. Mit mond a GDPR a jogos érdeken alapuló adatkezelésről, és az érdek jogszerűségi, törvényességi kritériumáról?

A GDPR szabályaiból nem következik, hogy a jogalapok közt bármiféle preferencia, sorrendiség fennállna. A rendelet a személyes adatok jogszerű kezelése feltételül legalább egy jogalap teljesülését várja el.

A jogos érdek jogalapja – természetesen az általános adatvédelmi elvek és rendelkezések (tisztességesség, átláthatóság, célhoz kötöttség, adattakarékosság, korlátozott tárolhatóság, beépített és alapértelmezett adatvédelem, az érintetti jogok érvényesülése stb.) teljesülésén túl – akkor alkalmazható, amennyiben az alábbi, GDPR-ban meghatározott feltételek teljesülnek:

1. Az adatkezelés az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükséges. Ez lényegében 2 feltétel egyben: (a) az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdeke fennálljon, létezzen, és (b) az adatkezelés elengedhetetlen legyen az említett jogszerű érdek érvényesítéséhez.

2. Ezen érdekekkel szemben nem élvezhetnek elsőbbséget, nem lehetnek jelentősebbek az érintett érdekei, alapvető jogai és szabadságai, amelyek személyes adatok védelmét teszik szükségessé, különösen abban az esetben, ha az érintett gyermek.

3. Egy kizáró feltételt is meghatároz a jogalkotó, a jogos érdek jogalap ugyanis nem alkalmazható a közhatalmi szervek által feladataik ellátása során végzett adatkezelésre.¹¹

4. Az elszámoltathatóság és az átláthatóság általános elvéből, valamint a 47. preambulumbekkezdésből fakadóan az adatkezelőnek kötelessége, hogy részletes és átfogó érdekmérlegelési teszten keresztül vizsgálja és eredményesen bizonyítsa az 1. és a 2. feltétel teljesülését, és azt elszámoltathatóan, a felügyeleti hatóság számára is ellenőrizhető módon dokumentálja.

Az érdekmérlegelési teszt elvégzése és pozitív, az adatkezelést jóváhagyó eredménye lényegében a jogos érdek jogalkapként való hivatkozásának negyedik feltétele, amely a GDPR-ban meghatározott feltételek fennállásának bizonyítását és dokumentálását szolgálja az elszámoltathatóság és átláthatóság elvéből levezethetően. Az érdekmérlegelési teszt e jogalap alkalmazhatóságában játszott központi szerepe miatt a jogos érdek jogalapját gyakran szokták „érdekmérlegelési” jogalkapként is említeni.

5. Jogos érdeken alapuló adatkezelés esetén az érintett – önrendelkezési jogának megnyilvánulásaképp – élhet az adatkezelés elleni tiltakozási jogával. Az érintett tiltakozása esetén az adatkezelő a személyes adatokat csak akkor kezelheti tovább, ha bizonyítja azokat az adatkezelést alátámasztó, kényszerítő erejű jogos okokat, amelyek a megismételt és az érintett tiltakozását is figyelembe vevő érdekmérlegelés eredményeképp is elsőbbséget élveznek az érintett érdekeivel, jogaiival és szabadságaival szemben.¹² Közvetlen üzletszerzési cél esetén, ha az érintett tiltakozik, az adatkezelést ebből a célból további mérlegelés nélkül meg kell szüntetni.¹³

A GDPR 47. preambulumbekkezdése további – az érdekmérlegelés elvégzése során mérlegelendő – szempontokat határoz meg, amelyek a jogos érdeken alapuló adatkezelés indo-

¹¹ GDPR 6. cikk (1) bekezdés f) pont és második albekezdés.

¹² GDPR 21. cikk (1) és (2) bekezdés.

¹³ GDPR. 21. cikk (3) bekezdés.

koltségát megalapozzák. Így az érintett adatkezelővel fennálló kapcsolatának relevánsnak és megfelelőnek kell lennie, ami jelenthet például az adatkezelő és az érintett közötti közvetlen ügyfélkapcsolatot vagy munkavégzésre irányuló jogviszonyt jelenti. Továbbá az érintettnek – az adatkezeléssel kapcsolatos ismereteit figyelembe véve – a személyes adatok gyűjtésével összefüggésben észszerű mértékben számíthatnia kell arra, hogy az adatkezelésre az adott célból sor kerülhet.

A GDPR preambuluma példálózva felsorol bizonyos eseteket, lényegében a jogos érdeken alapuló adatkezelés ernyője alá eső lehetséges adatkezelési célokat. A személyes adatoknak csatlások megelőzése vagy közvetlen üzletszerzési célból történő kezelése, egy vállalkozáscsoporton belül adminisztratív célból az ügyfelek és az alkalmazottak személyes adatainak belső továbbítása, a hálózati és informatikai biztonság garantálásához szükséges személyes adatok kezelése¹⁴ olyan adatkezelések, amelyek megfelelően elvégzett érdek mérlegelés mellett jogszerűen végezhetőek az adatkezelő jogos érdekére hivatkozással.

A GDPR amellett, hogy a többi jogalaphoz képest nagyobb rugalmasságot biztosít az adatkezelőnek az adatkezelés körülményeinek kialakítására (adatkezelés célja, a kezelt adatok köre, adatmegőrzési idő stb.), ugyanakkor ez a legnagyobb felelősséggel járó és legjobban dokumentálandó jogalap. Az alkalmazhatóságát szigorú feltételekkel és olyan kötelezettségekkel bástyázza körül a jogalkotó, mint az érdek mérlegelés, és az annak során meghatározandó, az érintett érdekeit és alapvető jogait, különösen a magánéletét és személyes adatait védő garanciák.

Az adatkezelő csak abban az esetben kezdheti meg az adatkezelést saját vagy harmadik fél jogos érdekére alapítva, ha az adatkezelés szükségességének és az adatkezelői és érintetti érdekek és jogok arányosságának vizsgálatán keresztül nem csupán az adatkezelői érdek elsőlegességéről győződött meg, de képes arra, hogy az érintett jogait és szabadságait tiszteletben tartva és védve folytassa az adatkezelését. A jogos érdek jogalapjának alkalmazása során az adatkezelő a kockázatalapú megközelítésének megfelelően át kell, hogy gondolja az adatkezelésnek az érintettre gyakorolt hatását, ami segíthet az adatkezeléssel járó kockázatok azonosításában és a kockázatoknak megfelelő biztosítékok meghozatalában (ICO, 2023, 23). A GDPR a prudens adatkezelő felelősségévé tette, hogy belső felmérésen keresztül szűrje ki a jogszerűtlen, tisztességtelen, az érintett számára rejtve maradó vagy kiszámíthatatlan, magánéletük és személyes adataik védelméhez való jogukat aránytalanul korlátozó adatkezelést. Ez komoly lehetőség és felelősség is egyben.

A GDPR kifejezetten kizárja a jogos érdeken alapuló adatkezelés alkalmazhatóságát, ha arra közhatalmi szervek által feladataik ellátása során végzett adatkezelés során kerülne sor,¹⁵ más megszorító feltételt, adatkezelési célra való utalást viszont nem említ, amiből arra lehet következtetni, hogy a jogalkotó mérlegelte a lehetséges kizáró feltételeket, de nem kívánt más kizáró feltételt alkalmazni az f) pontos jogalap esetében. Míg a közhatalmi szervek közfeladatait jogszabályok határozzák meg, ennek megfelelően csak akkor kezelhetnek személyes adatokat ezen közfeladataik ellátása során, ha erre jogszabály a közhatalmi szerep gyakorlásával összefüggésben kötelezi őket, addig a közhatalmi jogosítvány gyakorlásával nem járó adatkezelésekre a törvényesség és az érdek mérlegelés kritériumának betartása mellett tágabb lehetőség van. Ha a jogalkotó bizonyos célokat vagy tevékenységeket, így a pusztán üzleti, kereskedelmi célból folytatott adatkezeléseket ki akarta volna zárni a jogos érdeken alapuló adatkezelések köréből, feltehetően sort kerített volna rá.

A GDPR 9. cikke főszabályként tiltja a különleges személyes adatok kezelését, amely ada-

¹⁴ GDPR preambuluma (47)–(49) bekezdés.

¹⁵ GDPR 6. cikk (1) bekezdés második albekezdés.

tok szenzitív, az érintettek magánszféráját szorosabban jellemző sajátosságuk miatt a 6. cikkben felsorolt valamely jogalap – ideértve a jogos érdek jogalapját – fennállásán túl csak a 9. cikk (2) bekezdésében felsorolt valamely kivételes feltétel teljesülése esetén kezelhetőek. Következésképp a különleges személyes adatok kezelése kapcsán is felmerülhet a jogos érdek jogalap alkalmazása, amennyiben az a 9. cikk (2) bekezdésében felsorolt valamely kivétel fennállásával párosul. Ilyen lehet például, ha az adatkezelő az érintettek által kifejezetten nyilvánosságra hozott különleges személyes adatokat kezeli saját vagy harmadik fél jogos érdekére hivatkozással.

Ezzel együtt bizonyos személyes adatok kapcsán felmerül az adatkezelés céljainak és jogalapjainak meghatározott körre való szűkítése, amennyiben vagy a GDPR rendelkezéseihez képest speciális uniós szabályozás, vagy a GDPR felhatalmazása alapján a tagállami jog további feltételeket állapít meg. Az előbbire példa az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelvnek¹⁶ a kommunikáció tartalmára és a forgalmi adatokra vonatkozó rendelkezései, az utóbbira a foglalkoztatással összefüggő adatkezelések köre,¹⁷ ahol az általános szabályoktól való eltérést, illetve speciális szabályok bevezetését engedi a tagállami jognak az általános adatvédelmi rendelet (de Miguel Asensio, 2020, 466).

A jogalkotó hangsúlyozza a jogos érdeken alapuló adatkezelés feltételei között az érintett érdekeinek és alapvető jogainak relatív másodlagosságát az adatkezelő jogos érdekéhez képest, az adatkezelővel fennálló kapcsolatának fontosságát, észszerű várakozásait az adatkezeléssel kapcsolatban, de sehol nem említi kizáró tényezőként, ha az adatkezelés pusztán az adatkezelő üzleti igényeit hivatott kielégíteni, viszont említi olyan példát az adatkezelésre (ld. közvetlen üzletszerzési cél)¹⁸, amely épp ellenkezőleg, az adatkezelő kereskedelmi sikerességét szolgálja elsődlegesen.

A GDPR nem hatalmazza fel a tagállamokat, hogy a jogos érdek jogalap vonatkozásában fenntartsanak vagy bevezessenek olyan rendelkezéseket, amelyekben pontosabban meghatározzák az adatkezelésre vonatkozó konkrét követelményeket, ahogy teszi azt a 6. cikk (1) bekezdés c) és e) pontja alatt szereplő – az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettségen alapuló, közérdekű vagy az adatkezelőre ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlásához szükséges – jogalapok esetében.¹⁹

Az adatkezelő felelőssége a jogszerűség elvéből fakadóan, hogy megfelelő jogalapot határoz meg az adatkezeléshez,²⁰ és ezen döntése tekintetében elszámoltatható. A GDPR az adatkezelő feladatává teszi, hogy az érintettek jogaira és szabadságaira jelentett, változó valószínűségű és súlyosságú kockázat figyelembevételével biztosítsa és bizonyítsa, hogy a személyes adatok kezelése a GDPR-al összhangban történik.²¹ GDPR a kockázatelemzést az adatkezelés jellegét, hatókörét, körülményeit és céljait figyelembe vevő, objektív értékelésként határozza meg.²² A GDPR szabályait alapul véve, az elszámoltathatóság elvével, és az adatkezelő az adatkezeléssel járó kockázatok objektív mérlegelésén alapuló felelősségével ellentétes a jogos érdeken alapuló adatkezelés ernyője alá vonható adatkezelési célok megszorító értelmezése, és bizonyos, egyébként nem jogszerűtlen adatkezelési célok kategorikus kizárása.

¹⁶ A 2006/24/EK irányelvvel és 2009/136/EK irányelvvel módosított, az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló, 2002. július 12-i 2002/58/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 5. és 6. cikke.

¹⁷ GDPR 88. cikk.

¹⁸ GDPR preambulum (47) bekezdés.

¹⁹ GDPR 6. cikk (2) bekezdés.

²⁰ GDPR 6. cikk (1) bekezdés.

²¹ GDPR 24. cikk (1) bekezdés.

²² GDPR preambulum (76) bekezdés.

4. A 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport véleménye az adatkezelő jogszerű érdekének fogalmáról

A munkacsoport véleményében a jogos érdek jogalapját úgy definiálja, mint amely jogalap a többihez viszonyítva kevésbé konkrét, és általánosabban vonatkozik az adatkezelő által (bármilyen kontextusban) érvényesítendő (bármilyen) jogszerű érdekre (Munkacsoport, 2014, 14).

A munkacsoport értelmezésében az érdek fogalma bár szorosan kapcsolódik az irányelv cél – az adatkezelés különös okának, szándékának – fogalmához, ám különbözik attól, annál tágabb fogalom. „Az az érdek, amellyel az adatkezelő rendelkezik az adatfeldolgozásban, illetve az az előny, amelyet az adatkezelő származtat – vagy a társadalom származtathat – az adatfeldolgozásból” (Munkacsoport, 2014, 25).

A munkacsoport a jogszerű érdekekkel kapcsolatban azt várja el, a fogalom megállapításának küszöbértékként azt határozta meg, hogy az adatkezelő vagy harmadik fél érdekének

- törvényes érdeknek,
- kellően egyértelmű, konkrét érdeknek,
- továbbá valós és fennálló, az adatkezelő által ténylegesen érvényesített érdeknek

kell lennie, szemben a jogszerűtlen, túlságosan általános és elméleti érdekekkel (Munkacsoport, 2014, 27).

„Az érdek addig jogszerűnek tekinthető, amíg az adatkezelő az adatvédelmi és más jogszabályokkal összhangban érvényesíti ezt az érdeket. Más szóval a jogszerű érdeknek a jog szerint elfogadhatónak kell lennie” (Munkacsoport, 2014, 27). „Az adatkezelő – vagy közzététel esetén a harmadik fél – bármilyen érdeket érvényesíthet, feltéve, hogy azok nem jogszerűtlenek” (Munkacsoport, 2014, 32). Az érdek törvényességének kritériuma tehát a munkacsoport szerint minimum jellegű kritérium, az uniós és nemzeti joggal összeegyeztethető, jogsértést nem megvalósító érdek. Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy a munkacsoport minden olyan érdekre jogszerű érdekként tekint, amely nem valósítja meg az uniós vagy a tagállami jog sérelmét.

„A jogszerű érdekek skálája a jelentéktelentől a valamennyire fontos érdeken át a lényegesig terjedhet” (Munkacsoport, 2014, 32). Az előbbi kategóriába esik az alapvető jogok gyakorlása (pl. a hatékony jogorvoslathoz való jog), a közérdek vagy tágabb közösség érdekének érvényesítése céljából végzett, és ahhoz szükséges adatkezelés (pl. családok, visszaélések megelőzése és felderítése), míg az utóbbi alá eshetnek a gazdasági (pl. közvetlen üzletszerzéshez, fogyasztói igények megismeréséhez fűződő) érdekek. Attól, hogy egy érdek kevésbé jelentős, nem válik önmagában jogszerűtlenné, az érdek jelentéktelensége vagy lényegessége az érdekmérlegelési teszt során vizsgálendő, ugyanis „az adatkezelő jelentéktelenebb, vagy kevésbé lényeges jogszerű érdekei általában csak akkor élvezhetnek elsőbbséget az érintett érdekeivel és jogaival szemben, ha az említett jogokra és érdekekre gyakorolt hatás még ennél is elhanyagolhatóbb. Másrészt viszont a fontos és lényeges érdekek egyes esetekben és a megfelelő biztosítékok és intézkedések mellett a magánéletbe való jelentős beavatkozást, vagy bármely más, az érintettek érdekeire vagy jogaira gyakorolt hatást is indokoltá tehetnek” (Munkacsoport, 2014, 33). „Minél egyértelműbben elfogadott és elvárt a szélesebb közösségben az, hogy az adatkezelő cselekedhet és adatokat dolgozhat fel az ilyen érdek érvényesítése során, annál nagyobb súlyt képvisel ez a jogszerű érdek a mérlegelésben” (Munkacsoport, 2014, 39).

Ez a tág értelmezés nem csupán a GDPR alkotóinak közös felfogását alapozta meg, de az adatvédelmi hatóságok gyakorlatának forrását is jelentette a jogos érdeken alapuló adatkezelés jogszerűségének kritériumát illetően azzal, hogy az adatkezelő kötelessége és felelőssége mérlegelési teszt elvégzése, amelynek célja, hogy kellő mértékben alátámassza

- az adatkezelő (vagy harmadik fél) jogos érdekének tényleges fennállását, jogszerűségét, és pontosan meghatározható voltát;
- a tervezett adatkezelés szükségességét a jogos érdek ernyője alá tartozó adatkezelési cél teljesüléséhez;
- az adatkezelő vagy harmadik fél érdekének az érintett oldalán jelentkező érdekekkel, alapvető jogokkal és szabadságokkal szembeni jelentőségét és elsőbbségét, és mindezt elszámoltatható módon dokumentálja (Munkacsoport, 2014, 47).

Az érintettek jogainak és érdekeinek védelmének záloga az érdekmérlegelési teszt érdemi és szigorú elvégzése, amikor az adatkezelői érdekek és az érintettek érdekei és alapvető jogai egyensúlyának mérlegelésére kerül sor (Munkacsoport, 2014, 26).

Az érdekmérlegelési teszt elvégzéséhez irányadó szempontokat a munkacsoport 4 csoportra bontotta: (1) az adatkezelő jogszerű érdekének értékelésére, (2) az érintettekre gyakorolt hatás elemzésére, (3) az ideiglenes egyensúlyt megteremtő tényezőkre, és (4) az adatkezelő által alkalmazott további biztosítékok meghatározására az érintettre gyakorolt aránytalan hatások kiküszöbölése céljából (Munkacsoport, 2014, 36).

A munkacsoport a jogszerű érdeket alkotó fogalom határait egyrészt a tipikusan előforduló jogszerű érdekek nevesítésével, másrészt a fent említett, a jogszerűsége vonatkozó minimum követelmény megfogalmazásával kívánta pontosítani.

A munkacsoport a jogszerűnek tekintendő érdekek listájába többek közt az ügyfelek és lehetséges ügyfeleket igényeinek megismerését, és ezáltal a termékek és szolgáltatások hirdetéseinek optimalizálását, személyre szabását célzó piackutatást, az online és offline közvetlen üzletszerzést és a reklám más formáit, a szolgáltatásokkal való visszaélések megelőzését, a követelések behajtását, továbbá a munkavállalók vezetői célú ellenőrzését is belefoglalja (Munkacsoport, 2014, 26), amelyek tipikusan üzleti sikerességet, bevétel, hatékonyság növelését célzó, más szóval profitorientált jellegű adatkezelések.

A munkacsoport a jogszerű érdek fogalmát egy tágran értelmezett kiindulópontként kívánta meghatározni, mint amely az érdekek széles körét foglalhatja magában, „legyenek azok jelentéktelenek vagy lényegesek, egyértelműek vagy ellentmondásosak” (Munkacsoport, 2014, 26). Ettől a kiindulóponttól a jogos érdek jogalapjának a konkrét adatkezelésre történő alkalmazhatóságát a természetes személyek érdekeit, alapvető jogait és szabadságait érintő kockázatokat, és az adatkezelő érdekeinek egyensúlyát érdemben mérlegelő, ún. érdekmérlegelési kritérium szűkíti le szigorúan, és határozza meg az indokolatlan mértékben túlterjeszkedő adatkezelés elkerülését szolgáló, az adatkezelő által alkalmazott egyéb megfelelő biztosítékokat és intézkedéseket. Ez egészül ki az adatvédelmi jog által biztosított további mechanizmusokkal (ld. tiltakozáshoz való jog).

Az érdek jogszerűségi kritériumának teljesülését erősíti, de nem nélkülözhetetlen fogalmi eleme a tagállami vagy uniós jogszabályi felhatalmazás vagy az érdekek jogszerűségének kulturális vagy társadalmi elismerése (Munkacsoport, 2014, 39), ezek a tényezők az érdekmérlegelés során jutnak jelentőséghez annak megállapításában, hogy az érintettek érdekeire vagy jogaira gyakorolt hatást is figyelembe véve indokoltnak és arányosnak tekinthető-e az adatkezelés, az érintett érdekeit és jogait megelőzik-e az adatkezelő érdekei.

5. Az EUB gyakorlata a jogos érdek fogalmával és szabályozásával kapcsolatban

Az EUB több előzetes döntéshozatal iránti eljárásban foglalkozott a jogos érdek jogalapja alkalmazhatósági kérdéseivel, és döntéseiben a kimunkálta az érdekmérlegelési tesztben alátá-

masztandó hármas feltételrendszert (az adatkezelő jogos érdekének fennállása, az adatkezelés ehhez való szükségessége, adatkezelő érdeke elsőbbségének igazolása az érintett jogaival és érdekeivel szemben). A szakirodalom gyakran cél (*Purpose*), szükségesség (*Necessity*) és egyensúly (*Balancing*) tesztnek nevezi ennek a három feltételnek a mérlegelését (Massey, 2020, 110). Az EUB gyakorlatából kiolvasható egyrészt, hogy jogellenes az a tagállami szabályozás, amely a jogos érdeken alapuló adatkezelés a közösségi jogban rögzített feltételeihez további követelményeket fűz, másrészt az EUB számos döntésén keresztül következetesen képviselni látszik azt a gyakorlatot, hogy az élethelyzetek széles körében megmutatkozó, így a tisztán gazdasági, kereskedelmi érdekek is alapul szolgálhatnak a jogos érdeken alapuló adatkezelésre.

5.1. ASNEF ügy

Ebben az ügyben a spanyol bankszövetség (ASNEF) és a direkt marketing és elektronikus kereskedelmi szövetség (FECEMD) keresettel támadta meg a spanyol adatvédelmi törvény végrehajtási rendeletének több rendelkezését, többek közt azt, amely a jogos érdeken alapuló adatkezelés feltételeként olyan többletkövetelményt fogalmazott meg, hogy az ekként kezelt adatok nyilvános forrásokban szerepeljenek.

Az EUB a spanyol legfelsőbb bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelmére adott válaszával tisztázta azt a kérdést, ami abból adódott, hogy több tagállam (hazánkhoz hasonlóan) az adatvédelmi irányelvben rögzített jogalapokat „hangsúlytvesztés” mellett ültette át a tagállami jogba. Ezek a tagállamok az irányelv az adatkezelés jogszerűségi feltételeinek meghatározására vonatkozó felhatalmazásával élve (5. cikk) rugalmasan kezelték a jogalapok átültetését, és emiatt egyáltalán nem vagy csupán korlátozásokkal biztosították az érdekmérlegelésen alapuló, adatkezelés lehetőségét (Liber, 2012, 79). Az ASNEF ügyben az EUB kimondta, hogy „abból a célkitűzésből, amelynek lényege az azonos védelmi szint biztosítása valamennyi tagállamban, az következik, hogy a 95/46 irányelv 7. cikke kimerítő és korlátozó jellegű felsorolását írja elő azon eseteknek, amelyekben a személyes adatok kezelése jogszerűnek minősíthető”, és „hogy a tagállamok nem alkothatnak a személyes adatok kezelésének megengedhetőségére vonatkozó, a 95/46 irányelv 7. cikkében szereplőkhöz képest új elveket, és olyan további követelményeket sem írhatnak elő, amelyek módosítanak az e cikkben előírt hat elv akár egyikének a hatályát.”²³ Ebből következően az EUB elutasítja, a jogharmonizáció követelményével ellentétesnek tartja, hogy a tagállamok a jogalapok, így a jogos érdeken alapuló adatkezelés közösségi jogban lefektetett hatályát szűkítő feltételeket és követelményeket állapítsanak meg, a tagállami és közösségi joggal nem ütköző adatkezelési célokat kizárjanak a jogos érdek jogalapjának alkalmazási köréből.

5.2. Google Spain ügy

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Google Spain és a Google Inc. és a spanyol adatvédelmi ügynökség (AEPD), valamint M. Costeja González között folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő, amelynek tárgya az az adatvédelmi határozat, amelyben az ügynökség a Google Inc.-t arra kötelezte, hogy M. Costeja González személyes adatait törölje az indexéről, és akadályozza meg, hogy a jövőben ezen adatok hozzáférhetőek legyenek.

²³ 2011. november 24-i ASNEF és FECEMD kontra Administración del Estado ítélet, C-468/10 és C-469/10, egyesített ügyek, EU:C:2011:777, 30. és 32. pont.

A Google Spain ügyben az EUB úgy vélekedett, hogy az internetes keresőmotor működtetője által harmadik fél részéről az interneten közzétett, harmadik személyek személyes adatait tartalmazó információk felkutatása, automatikus indexálása, majd végül bizonyos válogatási szempontok alapján az internetezők rendelkezésére bocsátása, azaz az internetalapú keresőmotor szolgáltatás nyújtásával járó üzleti célú adatkezelés a jogos érdek fogalmi körébe illeszthető,²⁴ ugyanakkor az internetes keresőmotor működtetőjének jogos gazdasági érdekével szemben előnyt élveznek az érintettek magánéletének tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogai.²⁵

Ebből adódóan az érintettek érdekeinek, alapvető jogainak és szabadságainak a védelmét az alaposan, körültekintően végzett, az adatkezelés releváns körülményeit feltáró érdek mérlegelési teszt elvégzése biztosítja, amely elemzés azzal a megállítással zárulhat, és zárult jelen ügyben, hogy az adatkezelés nem végezhető jogos érdek jogalapon.

5.3. Rigas satiksme ügy

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a rigai rendőrség szabálysértési hivatala és Riga önkormányzatának trolibusztársasága, a Rigas satiksme között egy balesetet okozó személy azonosításához szükséges adatok közlése iránti kérelem tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében a lett legfelsőbb bíróság közigazgatási kollégiuma terjesztette elő az EUB-nak. A lett bíróság arra várt iránymutatást, hogy az adatvédelmi irányelv jogos érdeken alapuló adatkezelés feltételeit tartalmazó 7. cikkének f) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy annak alapján kötelező a személyes adatokat közölni olyan harmadik féllel, aki az adatvédelemmel érintett személy által okozott kár megtérítése iránti keresetet kíván indítani.

Az EUB a Rigas satiksme ügyben első alkalommal rendelte – a később gyakran ismételt – három együttes feltétel teljesüléséhez a személyes adatok jogos érdek jogalapon való kezelésének jogszerűségét: (1) az adatkezelő vagy harmadik fél jogos érdekének érvényesítéséhez, (2) a személyes adatok kezelése e jogos érdek érvényesítéséhez való szükségességéhez, és (3) az adatvédelemmel érintett személy alapvető jogai és szabadságai elsődlegességének hiányához. Az első feltétel kapcsán leszögezte a Bíróság, hogy nem kétséges, hogy jogosnak minősíthető a harmadik félnek a tulajdonában kárt okozó személlyel szembeni kártérítési kereset indításához szükséges személyes adatok megszerzéséhez fűződő érdek.²⁶ Az EUB rámutatott, hogy a jogos érdek jogalapjára való hivatkozás nem teszi kötelezővé a személyes adatok valamely harmadik féllel kártérítési kereset indítása érdekében való közlését, ugyanakkor az érintett és a károsult harmadik fél egymással ellentétes jogai és érdekei súlyozása alapján az ilyen adatközlés jogos érdekre alapítható.²⁷

5.4. Meta Platforms és társai ügy

Ebben az ügyben a düsseldorfi regionális felsőbbbíróság fordult az EUB-hez előzetes döntéshozatal végett abban a jogvitában, amelyben a Meta Platforms Ireland támadta a német versenyhatóság, a Bundeskartellamt 2019-ben hozott, elmarasztaló döntését. A Bundeskartellamt úgy foglalt

²⁴ 2014. május 13-i Google Spain SL és Google Inc. kontra Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) és Mario Costeja González ítélet, C131/12, EU:C:2014:317, 73. pont.

²⁵ Uo. 81. pont.

²⁶ 2017. május 4-i Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvalde kontra Rīgas pašvaldības SIA "Rīgas satiksme" ítélet, C-13/16, EU:C:2017:336, 28–29. pont.

²⁷ Uo. 34. pont.

állást, hogy az akkor még Facebook által üzemeltetett platformok (Facebook, Instagram, WhatsApp) által végzett adatkezelés sérti a GDPR szabályait és erőfölénnyel történő visszaélést valósít meg. Az EUB amellet, hogy megállapította, hogy a versenyhatóság – a lojális együttműködés elvét tiszteletben tartva – az erőfölénnyel történő visszaélés vizsgálatához feltétlenül szükséges mértékben vizsgálhatja az eljárást alá vont magatartás adatvédelmi megfelelését, a jogos érdek jogalapjának alkalmazhatóságára is tett megállapításokat.

A Bíróság – korábbi gyakorlatára utalva – itt is megismételte, hogy a jogos érdek jogalapjának jogszerű alkalmazásához három együttes feltétel teljesülése szükséges: „az első feltétel az adatkezelő vagy az adatokat megkapó harmadik fél vagy felek jogos érdekének érvényesítése, a második feltétel az, hogy a személyes adatok kezelése valamely jogos érdek érvényesítéséhez szükséges, a harmadik pedig, hogy az adatvédelemmel érintett személy alapvető jogai és szabadságai nem magasabb rendűek az adatkezelő vagy a harmadik fél jogos érdekénél”.²⁸ A közösségimédia-platformok üzleti modelljének központi eleme a felhasználók különféle személyes adatainak tömeges gyűjtésre és elemzésére épülő célzott reklámkampányok értékesítése (Bartóki-Gönczy, 2021, 27). Bár az EUB a hirdetések személyre szabása, a hálózat biztonságának biztosítása, a termékek fejlesztése kapcsán a GDPR 47. és 49. preambulumbekzdésére hivatkozva elismerte, hogy ezen célok a személyes adatok kezelésének igazolását lehetővé tévő jogos érdeket képezhetnek,²⁹ azt állapította meg, hogy a felhasználói adatok jogos érdeken alapuló kezelése akkor jogszerű, ha „erre az adatkezelésre az adatkezeléshez feltétlenül szükséges határokon belül kerül sor, és hogy az ellentétes érdekeknek az összes releváns körülményre tekintettel történő mérlegeléséből kitűnik, hogy e felhasználók érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai nem élveznek elsőbbséget az adatkezelő vagy valamely harmadik fél fent említett jogos érdekével szemben.”³⁰

5.5. SCHUFA ügy

Az előzetes döntéshozatali eljárás középpontjában egy üzleti információkat nyújtó magánvállalat (SCHUFA Holdig AG) állt, amely saját adatbázisaiban rögzítette és a nyilvántartásba vételtől számított 3 évig tárolta az állami, közhiteles nyilvántartásokból származó információkat, amely információkat a közhiteles nyilvántartás egyébként csak 6 hónapig tartalmaz. Az ügy kapcsán a Bíróság felé megfogalmazott egyik kérdés arra vonatkozott, hogy megfelel-e a GDPR jogszerűségi és a jogos érdek jogalap alkalmazására vonatkozó feltételeknek, ha a gazdasági információs magánvállalatok saját, párhuzamosan fenntartott adatbázisaikban a közhiteles nyilvántartás számára előírt megőrzési időt meghaladó ideig tárolják a közhiteles nyilvántartásból származó információkat.³¹

Az EUB arra a megállításra jutott, hogy jogszerűtlen az üzleti információkat nyújtó magánvállalatok azon gyakorlata, hogy saját adatbázisaikban az adatok közhiteles nyilvántartásban való tárolásának időtartamát meghaladó ideig tárolják a közhiteles nyilvántartásból származó fizetőképességre vonatkozó információkat. Ezzel együtt elismerte, hogy a magánszemélyek és vállalkozások fizetőképességének értékeléséhez szükséges adatok kezelése a SCHUFA gazdasági érdekei mellett a hitelszerződést kötni szándékozó 3. személyek jogos érdekét is szolgálja

²⁸ 2023. július 4-i Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt ítélet, C-252/21, EU:C:2023:537, 106. pont.

²⁹ Uo. 115.,119. és 122. pont.

³⁰ Uo. 126. pont.

³¹ 2023. december 7-i SCHUFA Holding kontra Land Hessen ítélet, C-26/22 és C-64/22, egyesített ügyek, EU:C:2023:958 (a továbbiakban: SCHUFA Holding ítélet), 45. pont.

azáltal, hogy gyorsan és hatékonyan értékelni tudják a velük szerződni kívánók fizetőképességét, ami a gazdaság működőképességének alapját képző hitelezési rendszer megfelelő működését is elősegíti.³² A Bíróság a Meta Platforms és társai ügyet és a korábbi ítélezési gyakorlatot idézve – itt is jelezte, hogy a GDPR három együttes feltételt ír elő a személyes adatok jogos érdek jogalapon való kezelésének jogszerűségéhez.³³

5.6. KNLT ügy

Az egyik legújabb döntésében az EUB egyértelművé tette, hogy az adatkezelő tisztán kereskedelmi érdeke a jogos érdek fogalmi körébe tartozik, amennyiben az nem jogszabályba ütköző.³⁴

A holland adatvédelmi hatóság 525 000 eurós bírságot szabott ki a holland királyi teniszegyesülettel (KNLT) szemben mert az jogellenesen hivatkozott a jogos érdek jogalapjára tagjai adatainak szponzorokkal való közvetlen üzletszerzés célú megosztása kapcsán. Ahogy jelen tanulmány bevezetőjében említésre került, a holland adatvédelmi hatóság gyakorlata szerint a kizárólagos kereskedelmi érdekek nem minősülhetnek jogos érdeknek, a GDPR alkalmazásában a jogos érdek alatt csak a törvény által szabályozott és abban meghatározott konkrét érdeket lehet érteni („pozitív kritérium”). A KNLT arra hivatkozva, hogy bármely érdek jogos érdeknek minősülhet, kivéve, ha az jogszabályba ütközik („negatív kritérium”) megtámadta a hatóság döntését az amszterdami bíróság előtt, amely előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult az EUB-hoz, hogy az értelmezze a jogos érdek fogalmát.

A Bíróság – hivatkozva a SCHUFA ügyben hozott döntésére és a GDPR (47) preambulumbekezdésére – hangsúlyozta, hogy főszabály szerint az érdekek széles köre jogszerűnek tekinthető, és az uniós jogalkotó nem követelte meg, hogy az adatkezelő által érvényesíteni kívánt érdeket jogszabály írja elő annak érdekében, hogy az adatkezelő által végzett személyes adat-kezelés jogszerűen az adatkezelő (vagy 3. fél) jogos érdekére alapítható legyen. A „jogos érdek” fogalma nem korlátozódik a jogszabály által elismert és meghatározott érdekekre, de megköveteli, hogy az állítólagos jogos érdek jogszerű legyen.³⁵ Az EUB jelen döntésében is felidézte a jogos érdekre való hivatkozás hármass feltételrendszerét, ami a jogszerű érdek mellett az adatkezelés szükségességét és az adatkezelői érdek elsődlegességét követeli meg.³⁶

Az EUB ezzel a döntésével is következetesen azt a gyakorlatot képviselte, hogy a „jogos érdek” érvényesítésére vonatkozó feltétel, mivel az általános adatvédelmi rendelet nem határozza meg e fogalmat, főszabály szerint az érdekek széles körére jogszerűnek tekinthető.³⁷

6. A megszorító értelmezés veszélyei

A jogos érdek fogalmának szűkkörű értelmezése oda vezethet, hogy az adatkezelő olyan helyzetben támaszkodik a jogos érdek helyett egy alternatív jogalapra, amikor annak a GDPR-ban rögzített feltételei nem adóttak.

³² Uo. 113. pont.

³³ Uo. 75. pont.

³⁴ 2024. október 4-i Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond (KNLT) kontra Autoriteit Persoonsgegevens (AP) ítélet, C-621/22, EU:C:2024:857, 49. pont.

³⁵ Uo. 38–40. pont.

³⁶ Uo. 43–44. pont.

³⁷ SCHUFA Holding ítélet 45. és 76. pont.

Az adatkezelésnek GDPR 6. cikk (1) bekezdés a) pontja szerinti hozzájárulásra történő építése miközben a hozzájárulás feltételei (önkéntes, konkrét és megfelelő tájékoztatáson alapuló, egyértelmű nyilatkozaton vagy más aktív cselekedeten alapuló akaratnyilvánítás)³⁸ nem megteremthetőek, az érintett információs önrendelkezési joga érvényesülésének látszatát, jogellenes adatkezelést eredményez. A munkavállalók által használt számítástechnikai eszközök vagy céges e-mail fiókok munkaviszonnal összefüggő használatának technikai eszközökkel történő ellenőrzése kapcsán helytelen az a korábban elterjedt munkáltatói gyakorlat, amely a munkavállaló hozzájárulását kérte az említett adatkezeléshez. A munkavállalónak a munkáltatóval szembeni kiszolgáltatott pozíciójából fakadóan, a munkaviszony kapcsán kért adatkezelési hozzájárulások esetén a hozzájárulás önkéntessége jellemzően vitatható.³⁹ Jogos érdekek szokás tipikusan indokolni a munkáltató által végzett mindenfajta munkavállalókat célzó ellenőrzést (Bölcskei, 2018, 135), a munkavállalókat érintő munkáltatói ellenőrzés megfelelő jogalapja azonban az esetben lehet csak a GDPR 6. cikk (1) bekezdés f) pontja szerinti jogos érdek, amennyiben az alkalmazott intézkedések aranyossága, az érintettek jogait védő garanciális intézkedések, illetve megfelelő tájékoztatás feltételei megteremtésre kerülnek.⁴⁰

Hasonlóképp vitatható az az adatkezelői gyakorlat, hogy a szerződés életciklusát kiterjesztően értelmezve az adatkezelő a szerződést előkészítő kockázatértékelést vagy a szerződés megszűnését követő adatkezelést a szerződéses jogalap alá sorolja. A NAIH több engedményezéssel kapcsolatos határozatában megállapította, hogy a GDPR 6. cikk (1) bekezdés b) pontja szerinti szerződéses jogalap már nem vonatkoztatható arra az esetre, ha az adatkezelő már nem a szerződés teljesítésének elősegítése érdekében tesz lépéseket, hanem az érintettel szembeni, a megszűnt szerződésből eredő követelését követelésbehajtással foglalkozó vállalkozásra engedményezi. Ez esetben az adatátadás jogalapja jellemzően a szerződés érintett általi nemteljesítése miatt előidézett helyzet orvoslásához fűződő jogos érdeke lehet.⁴¹

Amikor jogszabályi felhatalmazás esetén az adatkezelő jogszabályi kötelezettségre, előírásra, a GDPR 6. cikk (1) bekezdésének c) pontja szerinti jogalapra hivatkozik egy adatkezelés kapcsán, nem megfelelő jogalapra építi az adatkezelését. Nem ritkán kodifikációs pontatlanságra vezethető vissza, hogy feltételes módot használ a jogalkotó („kezelhet”, „jogosult kezelni”) ott, ahol valójában jogszabályi kötelezettség megállapításának lenne a helye,⁴² de az is előfordulhat, hogy az adatkezelő próbálja kiterjesztően értelmezni a jogszabályi kötelezettség jogalapját, és ezzel jellemzően kikerülni a jogos érdeken alapuló adatkezeléssel járó érdekmérlegelés elvégzését. „Ha a jogszabály csak az adatkezelés lehetőségét teremti meg, de nem ír elő kötelezettséget, akkor az f) pont szerinti jogalapot kell alkalmazni.” (Jóri, 2018, 160) Ha például a munkáltató a munkavállaló vagy a munkáltatóval munkaviszonyt létesíteni szándékozó személy bűnügyi személyes adatát olyan munkakör kapcsán kezeli, ahol az Mt. alapján a foglalkoztatást korlátozó vagy kizáró feltételt határozhat meg, erre az adatkezelésre a jogos érdek jogalapját kell alkalmazni, és érdekmérlegelési tesztet kell végezni, mert az Mt. 11. § (3) bekezdése csupán felhatalmazó rendelkezést tartalmaz az adatkezelésre.

³⁸ GDPR 4. cikk 11. pont.

³⁹ NAIH tájékoztatója a munkahelyi adatkezelések alapvető követelményeiről (2016.11.15), 7.

⁴⁰ Munkacsoport (2017, 16).

⁴¹ NAIH/2019/1598/ sz. határozat, 7., NAIH-4783-1/2022. sz. határozat 14.

⁴² Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 156. § (8a) bekezdése úgy fogalmaz, hogy egyes, a törvényben meghatározott forgalmi és számlázási adatok átadhatóak a versenyfelügyeleti eljárást folytató Gazdasági Versenyhivatalnak, holott ez a rendelkezés valójában kötelező adatszolgáltatást ír elő a hírközlési szolgáltatók számára.

Az adatkezelő jogszerű érdekét transzparensen megmutató, az érintett és az adatkezelő érdekeit, jogait és szabadságait körültekintően mérlegelő, az adatkezelés szükségességét, arányosságát és az adatkezelői érdekek elsőbbségét igazoló, az érintettek érdekeinek, jogainak és szabadságainak megfelelő védelme érdekében kiegészítő biztosítékokat alkalmazó adatkezelés jóval kisebb mértékben korlátozza az érintettek személyes adatokhoz és magánszférához fűződő jogait mint az egyéb jogalapokat jogellenesen kiterjesztő gyakorlat. Ezzel együtt nem mindig egyszerű határozott választóvonalat húzni a jogalapok között, pont emiatt fontos, hogy az egyes potenciális jogalapok vizsgálatát első lépésként bevonjuk az érdekmérlegelési teszt során végzett elemzésbe (Munkacsoport, 2014, 60).

7. Az EDPB jogos érdeken alapuló adatkezelésre vonatkozó iránymutatásainak az érdek jogszerűségére vonatkozó megállapításai

Az EDPB 1/2024. számú iránymutatása „a személyes adatok a GDPR 6. cikk (1) bekezdésének f) pontja alapján történő kezeléséről” az adatkezelő által végzendő érdekmérlegeléshez kíván gyakorlati segítséget nyújtani az értékelendő szempontok meghatározásával (pl. a jogos érdekek jellege és forrása, az adatkezelés érintettre gyakorolt hatása, az érintett adatkezeléssel kapcsolatos észszerű elvárásai, további garanciák megléte) tipikus kontextusokban (pl. csalásmegelőzés, közvetlen üzletszerzés, információbiztonság stb.), ahol a jogos érdek jogalap jellemzően felmerül, annak eldöntése érdekében, hogy a jogos érdek jogalpra való hivatkozás az adatkezelő részéről megfelelő-e.

A Testület szinte szó szerint megismétli a munkacsoport álláspontját azzal, hogy a jogos érdek jogalapja nem végső megoldás, tartalékos jogalap, amikor más jogalapok nem látszanak alkalmazhatónak, de nem választható automatikusan és indokolatlanul sem, mert kevésbé korlátozó, mint más jogalapok (EDPB, 2024a, para. 9, 12–13).

Az EUB következetes gyakorlatára építve az EDPB három kumulatív (két pozitív és egy negatív) feltétel teljesülésének értékelését, bizonyítását és dokumentálását várja az adatkezelőtől („háromlépcsős eljárás”), hogy a jogos érdek jogalapjára építse az adatkezelését. Ezek a

- valamilyen jogos érdek fennállása, érvényesítése az adatkezelő vagy harmadik fél által;
- a személyes adatok feldolgozásának szükségessége a jogos érdek érvényesítése céljából; valamint, hogy
- az érintettek érdekei és jogai ne élvezzenek elsőbbséget az adatkezelő vagy harmadik fél jogos érdekével szemben (EDPB, 2024a, para. 6).

Az érdek fogalma – a munkacsoport értelmezéséhez tartalmilag hasonlóan – a célhoz, az adatkezelés konkrét okának fogalmához szorosan kapcsolódóan, de ahhoz viszonyítva szélesebb körű előnyként kerül meghatározásra, amellyel az adatkezelő vagy harmadik fél rendelkezhet egy adott adatkezelési tevékenységben való részvétel során (EDPB, 2024a, para 14).

Az EDPB leszögezi, hogy nem minden érdek teszi lehetővé az adatkezelő számára a jogos érdek jogalapjára történő érvényes hivatkozást, ehhez az érdek jogosságát az adatkezelőnek igazolnia kell, ugyanakkor hangsúlyozza, hogy „a jogszerűnek tekinthető érdekek kimerítő felsorolása nem létezik”, „elvben érdekek széles köre tekinthető jogszerűnek”, amire mind a GDPR preambulumban, mind az EUB esetjogában találunk példákat (az információkhoz való online hozzáférés, nyilvános weboldalak folyamatos működésének biztosítása, károkozó személy adatainak megszerzése igényérvényesítés céljából, termékfejlesztés, egyének hitelképességének értékelése stb.) (EDPB, 2024a, para. 15–16).

Az EDPB – hivatkozva az EUB időközben született döntéseire – abban is tovább viszi a munkacsoport korábbi véleményét, hogy az első (az érdek jogosságára vonatkozó) feltétel teljesüléséhez jogszerű; egyértelműen és precízen megfogalmazott; továbbá valós, meglévő, nem spekulatív érdekekre szükséges az adatkezelőnek hivatkozni, egyben és szintén a Bíróság gyakorlatára támaszkodva egyértelművé teszi, hogy az érdek akkor jogszerű, ha nem ellenkezik az EU vagy a tagállamok jogával, ugyanakkor a jogos érdek fogalma nem szűkíthető le törvényben rögzített konkrét érdekekre (EDPB, 2024a, para. 17).

Az iránymutatás a GDPR preambulumban szereplő feltételek kapcsán tisztázza, hogy azok a jogos érdek lehetséges mutatói (pl. az érintett és az adatkezelő közötti ügyfélkapcsolat vagy munkaviszony), fennállásuktól függetlenül az adatkezelő a jogos érdekre történő hivatkozás igazolásához szükséges, mindhárom feltételt köteles alátámasztani (EDPB, 2024a, para. 18).

A Testület az adatkezelő jogos érdeke mellett figyelmet szentel a harmadik fél jogos érdekére alapított adatkezelések tisztázására. Olyan érdek kapcsán merülhet fel a jogos érdek harmadik félre utaló fordulata, amely nem az adatkezelő tényleges tevékenységeihez kapcsolódik (pl. gazdasági, kereskedelmi tevékenységet folytató társaság bűnüldöző szervekkel bűnfelderítés céljából történő információmegosztása az EUB gyakorlata alapján nem minősül az adatkezelő társaság jogos érdekének). Az iránymutatás bár életszerű példákkal (harmadik fél jogi követelésének érvényesítése, tudományos kutatás, adatok nyilvánosságra hozatala átláthatóság céljából stb.) segíti a harmadik fél jogos érdekére való hivatkozás lehetséges eseteinek megértését, az adatkezelő és a harmadik fél jogos érdekének elhatárolása gyakorlati oldalról nem tűnik olyan jelentős kérdésnek, minthogy egy adatkezelés szolgálhatja egyidejűleg az adatkezelő és egy harmadik fél érdekét is, illetve harmadik fél jogos érdekére való hivatkozás kapcsán is azonos hármas kritériumrendszer teljesülését kell az érdekmérlegeléssel igazolni (EDPB, 2024a, para. 19–24).

Ami az általános közérdek (jellemzően a GDPR 6. cikk (1) bekezdésének e) vagy c) pontja alá tartozó érdek) és egy harmadik fél jogos érdekének elhatárolását illeti, a Testület hangsúlyozza a megkülönböztetés fontosságát azzal, hogy esetenként az adatkezelő vagy egy harmadik fél érdeke a szélesebb közösség érdekét is szolgálhatja (EDPB, 2024a, para. 25).

Az EDPB a jogszerű érdek fogalmi körét illető iránymutatásában jelentős mértékben épít a munkacsoport tárgybeli véleményére, lényegében azt aktualizálja a vélemény kibocsátása óta hatályba lépett GDPR szabályaira, illetve az EUB a jogos érdek jogalappal kapcsolatos esetjogára tekintettel. Jelen tanulmány témáját illetően levonható belőle az a következtetés, hogy a jogos érdek az uniós és tagállami joggal nem ellentétes fogalom, mely nem szűkíthető le törvényben rögzített konkrét érdekekre, taxatív felsorolása nem adható.

8. Záró gondolatok

„Egy adott cél legitimitása idővel változhat a tudományos és technológiai fejlődéstől, valamint a társadalmi és a kulturális attitűdök változásától függően” (Munkacsoport, 2013, 20). A munkacsoport az adatkezelés céljának és nem az adatkezelő érdekének jogszerűségéről beszél az idézett véleményben, arra azonban tisztán rámutat, hogy a jogszerű érdekek és magatartások köre változhat, indokoltabbnak tűnik a fogalom tág értelmezése, minimum-kritériumok lefektetése a dinamikusán változó élethelyzetek követése érdekében.

A munkacsoport a jogos érdek hatályának értelmezése során a jogalap jelentőségét hangsúlyozva kiegyensúlyozott megközelítést alkalmazott egyrészt az adatkezelők számára a szükséges rugalmasság biztosításával olyan helyzetekben, amelyek az érintetteknek nincsenek arány-

talán hatással, másrészt olyan lépések és biztosítékok megfogalmazásával, amely e viszonylag nyitott joglappal való visszaélészerű használatot megelőzik (Munkacsoport, 2014, 55). Szem előtt tartotta, hogy nélkülözhetetlen, hogy a jogos érdek joglap szabályozása „megfelelően rugalmas maradjon, és hogy tükrözze mind az adatkezelő, mind az érintett nézőpontját, és a vonatkozó kontextusok dinamikus jellegét” (Munkacsoport, 2014, 56).

Az akkor még javaslatként létező általános adatvédelmi rendelet kapcsán a munkacsoport ajánlásokat fogalmazott meg, és rugalmatlanság, a szükségtelen szigorúság miatt kerülendőnek javasolta olyan helyzetek részletes és kimerítő listájának létrehozását, amelyekben az érdekeket, de facto jogszerűnek kell tekinteni, vagy ahol valamelyik fél érdeke vagy joga kapcsán az elsődlegességére vonatkozó vélelem fogalmazódik meg. A munkacsoport a jogos érdek jogalap megfelelő alkalmazásának zálogát az érdekmérlegelés gyakorlatának kimunkálásában látta, amelyben az EDPB iránymutatásának is jelentős szerepet szánt (Munkacsoport, 2014, 57, 59).

A tudományos és technológiai fejlődést, a társadalmi, gazdasági igények, kulturális attitűdök és élethelyzetek dinamikus változását követő és azzal lépést tartani képes szabályozás jelentőségét a mesterséges intelligencián alapuló rendszerek és modellek fejlesztése és alkalmazása által megjelenő új adatkezelések jól mutatják. A nagy nyelvi modelleket (LLM) fejlesztő cégek tipikusan a jogos érdek jogalapjára építik a személyes adatokat érintő adatkezelésüket, ami érthető annak a fényében, hogy a modellek tanításhoz használt adatok érintettjeitől hozzájárulást beszerezni komoly kihívást jelentene, vagy kivitelezhetetlen lenne (Jarbeek & Olberg, 2024).

Az EDPB a ChatGPT fejlesztése és egyre terjedő alkalmazása kapcsán felmerülő adatkezeléseket vizsgáló Taskforce riportjában a nagy nyelvi modellek (LLM) tanításához használt adatgyűjtés (*web scraping*) lehetséges jogalapjaként nem zárta ki a jogos érdeket (EDPB, 2024b, 6–7), és legújabb, a jogos érdek jogalapjára vonatkozó iránymutatása fényében jelen adatkezelésre a jogos érdek megfelelő jogalap lehet, amennyiben az észszerűség keretein belül alátámasztható, hogy az adatkezelés hasonló hatékonysággal nem végezhető kevésbé intruzív módon (szükségességi teszt), illetve az adatkezelő jogszerű érdekének és az érintettek jogainak és érdekeinek számbavétele és érdemi mérlegelése, és megfelelő garanciák megléte útján az adatkezelői érdek elsőbbsége igazolható (egyensúly teszt).

Az GDPR vonatkozó rendelkezéseit és az EUB gyakorlatát alapul véve nem tűnik alátámaszthatónak, hogy a jogszerű érdek fogalma alól generálisan kizárjunk egyes, egyébként nem jogellenes, gazdasági érdekekhez sorolható adatkezelési célokat. Ezt az EDPB új iránymutatása is megerősíti. Mivel a jogos érdek jogalapjának alkalmazhatóságát a szükségesség követelménye és az érdekmérlegelési teszt kötelező és eredményes elvégzése szorítja olyan mederbe, amely biztosítja az érintett érdekeinek, alapvető jogainak és szabadságainak megfelelő védelmét és arányos korlátozását, ezért mostanra igazolhatónak látszik, hogy indokolatlan lenne a jogos érdek fogalmát a haza bírói gyakorlat szerinti fogalomhasználatból levezetve a jogszabályon alapuló, jog által védett érdekre korlátozni, és a fogalom méltányolható érdekre, gazdasági érdekre való kiterjesztéséből a jogos érdeken alapuló adatkezelés szinte korlátlan alkalmazhatóságára és a jogvédelem szintjének csökkenésére következtetni (Jóri, 2018, 169).

A jogos érdek jogalap a hat jogalap közül az egyik alternatíva, az elszámoltatható adatkezelő döntése szerint választható az alkalmazására irányadó feltételek fennállása mellett, és az intenzív koncepcionális változást és technológiai fejlődést mutató digitális szolgáltatások világában különösen releváns jogalap. Az EUB több döntésében, majd nemrég az EDPB az egyik legújabb, nagy várakozással övezett iránymutatásában kimondta, hogy az érdekek széles köre tekinthető jogszerű természetű érdekeknek. Az adatkezelő által érvényesíteni kívánt érdeket nem kell jogszabálynak előírnia, hogy az adatkezelő a háromlépcsős érdekmérlegelési eljárásban

az első feltétel teljesülését, vagyis saját vagy egy harmadik fél jogos érdekének fennállását megalapozza. Ha bármely felügyeleti hatóság a törvényesnek tekintendő jogos érdekek fogalmi körét igyekezne kimunkálni a szóba jöhető érdekek listázásával aláásná a felelős és elszámoltatható adatkezelő ethoszát, aki az adatkezelés GDPR-ban megfogalmazott elveinek szem előtt tartásával érdekmérlegelés útján köteles egyensúlyt teremteni a gyors technológiai fejlődés kínálta lehetőségek, a gazdasági és társadalmi integráció okozta új igények és kihívások, valamint a magánszféra és személyes adatok védelme között.

Hivatkozások

- Bartóki-Gönczy B. (2021). A közösségi média európai uniós szabályozási környezete. In Barzó T., Czékmann Zs., & Csák, Cs. (Szerk.), „*Gondolatok közttere*” A közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban (pp. 24–29). Miskolci Egyetemi Kiadó. Online: https://jogikar.uni-miskolc.hu/files/16394/beliv_2.pdf
- Bodewits, J., & van Dam, C. (2022. július 6.). *European Commission criticizes Dutch DPA’s interpretation of legitimate interest*. Hogan Lovells. Online: <https://shorturl.at/bmsVF>
- Boros A. (2021). Jogos érdek mint az adatkezelés jogalapja az elméletben és a gyakorlatban. *Themis*, 2021. május, 7–33. Online: <https://www.ajk.elte.hu/dstore/document/2055/THE-MIS-2021-05.pdf>
- Bölskei K. (2018). *GDPR Kézikönyv*. Vezinfó.
- Determann, L. (2020). Determann adatvédelmi jogi útmutatója. HVG ORAC.
- Európai Bizottság Alapvető Jogok és Jogállamiság Főigazgatóság (2020. június 3.). *Emmanuel Crabit igazgató levele a holland adatvédelmi hatósághoz (Autoriteit Persoonsgegevens)*. Online: <https://static.nrc.nl/2022/pdf/letter-dutch-dpa-legitimate-interest.pdf>
- European Data Protection Board (EDPB). (2019). *EDPB Work program 2019/2020*. Online: <https://shorturl.at/TQYYO>
- European Data Protection Board (EDPB). (2024a). *Guidelines 1/2024 on processing of personal data based on Article 6(1)(f) GDPR*. Online: <https://shorturl.at/itArW>
- European Data Protection Board (EDPB). (2024b). *Report of the work undertaken by the Chat-GPT Taskforce*. Online: <https://shorturl.at/fA6IR>
- Hermes, C. (2020. január 15.). *The Dutch Data Protection Authority explains the “legitimate interests” ground*. AKD. Online: <https://shorturl.at/4plFH>
- Information Commissioner’s Office (ICO). (2023. május 19.). *Lawful basis for processing: Legitimate interests*. Online: <https://shorturl.at/ouCET>
- Jarbeck, E., & Olberg, E. A. (2024. július 24.). *AI development raises question of legal basis*. IAPP. Online: <https://iapp.org/news/a/ai-development-raises-question-of-legal-basis>
- Jóri A. (2018). Az adatkezelés jogalapja. In Jóri A. (Szerk.), *GDPR magyarázata* (pp. 124–190). HVG–ORAC.
- Kagan, O. (2019. november 4.). *Dutch Data Protection Authority Offers Its Take on “Legitimate Interest” Data Processing Authority*. Fox Rothschild. Online: <https://shorturl.at/N5R3U>
- Kollár G. (2021). Az adatkezelési jogalapok alkalmazhatóságával kapcsolatban bekövetkezett változások a GDPR hatályba lépése óta. *Közigazgatási és Infokommunikációs Jogi PhD Tanulmányok*, 2(1), 17–32. <https://doi.org/10.47272/KIKPhD.2021.1.2>
- Liber Á. (2012). A jogos érdeken alapuló adatkezelésről. *Infokommunikáció és Jog*, 9(49), 79–88. Online: https://infojog.hu/wp-content/uploads/pdf/201249_LiberAdam.pdf

- Massey, S. (2020). *Ultimate GDPR Practitioner Guide* (2nd ed.). Fox Red Risk.
- de Miguel Asensio, P. A. (2020). A European Union perspective. In D. M. Vicente, & S. de Vasconcelos Casimiro (Eds.), *Data Protection in the Internet* (pp. 479–518). Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-28049-9>
- Munkacsoport (29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport). (2013). *03/2013. számú vélemény a célhoz kötöttségről. WP203*. Online: <https://shorturl.at/pn0oc>
- Munkacsoport (29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport). (2014). *06/2014. számú vélemény az adatkezelő 95/46/EK irányelv 7. cikke szerinti jogszerű érdekeinek fogalmáról. WP217*. Online: <https://shorturl.at/q74te>
- Munkacsoport (29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport). (2017). *2/2017. számú véleménye a munkahelyi adatkezelésről. WP249*. Online: <https://shorturl.at/0J5Fc>
- Osztopáni K. (2018). Jogalapok. In Péterfalvi A., Révész B., & Buzás P. (Szerk.), *Magyarázat a GDPR-ról* (pp. 111–148). Wolters Kluwer.
- Pók L. (2018. szeptember 24.). *Az új jolly joker – Adatkezelés jogos érdek alapján*. GDPR blog. Online: <https://shorturl.at/qY4aY>